

Harry Norman

Sänkt skatt för alla — ett alternativt skatteförslag

1. Ett enskilt initiativ

I april 1989 presenterade fem enskilda personer ett komplett skatteförslag, som omfattar alla skatter utom punktskatter. Förslaget heter "Sänkt skatt för alla". Det presenterades i den nya skriftserien Medborgarnas Offentliga Utredningar (MOU), där tidigare har utkommit ett nytt grundlagsförslag. Skatteförslaget, som har nummer MOU 1989:1, utgör ett delprojekt i ett samhällsovergripande projekt med beteckningen Den Nya Valfärden (DNV). Jag kallar därför i fortsättningen detta förslag för DNV-förslaget.

I nummer 7—8 av SkatteNytt refererades utförligt de tre statliga skatteutredningarnas förslag. För den fortsatta skattedebatten är det viktigt att här också referera detta enskilda förslag och särskilt peka på i vilka väsentliga avseenden förslagen skiljer sig från varandra. Vi kan då förhoppningsvis få en nyanserad skattedebatt, innan statsmakterna fattar sitt beslut i den kanske viktigaste framtidsfråga som vår generations politiker har att ta ställning till.

På en punkt är skillnaden mellan förslagen helt uppenbar. De statliga utredningarna har lagt fram förslag som behandlar praktiskt taget alla detaljer i ett nytt skattesystem och som åtföljs av fullständiga författningsförslag. Även för en tränad läsare av betänkanden är det svårt att se och hålla i minnet sammanhangen vid läsningen av de över 3 000 sidor som förslagen totalt omfattar. Förslagen har dessutom ett språk som i bästa fall gör förslagen åtkomliga för skatteexperter men som definitivt stänger den normale läsaren ute. Sammanfattningen av förslagen förbättrar bara marginellt dessa brister. Regeringen har t o m blivit tvungen att anlita

en reklambyrå, som för dyra pengar skall förklara förslagen för den vanlige skattebetalaren.

DNV-förslaget har en helt annan karaktär. Det behandlar alla direkta och indirekta skatter utom punktskatterna. Trots det upptar förslaget bara 157 sidor, lägger tyngdpunkten vid de stora principiella skattefrågorna och saknar utarbetade författningstexter. Framställningssättet är enkelt och pedagogiskt. Alltför enkelt kan man tycka vid en första genomsnitt. Men det intrycket försvinner vid ett närmare studium, särskilt med hänsyn till författarnas uttalade ambition att skriva för en bred krets av medborgare som är främmande för det speciella skattespråket.

Eftersom DNV-förslaget är utarbetat på enskilt initiativ har det sitt intresse att få en uppfattning om, vilken kompetens som medverkat i arbetet. De fem författarna är själva inga utpräglade skatteexperter men har en hög allmänbildningsnivå inom området. Bland författarna märks förre generaldirektören för riksrevisionsverket G Rune Berggren, samhällsforskaren Patrik Engellau och chefsekonomen Jan Herin. Beräkningarna och bedömningarna av förslagets effekter på samhälls ekonomin, statsbudgeten och medborgarnas ekonomi är emellertid gjorda av utpräglad expertis inom respektive områden. Både statistiska centralbyråns och riksrevisionsverkets material har utnyttjats. Värt att nämna är särskilt, att beräkningarna av effekterna för medborgarna har gjorts på grundval av riksrevisionsverkets taxeringsstatistiska material, som torde vara det mest tillförlitliga underlag som finns i Sverige när det gäller att klargöra skatteförslagseffekter för de enskilda skattskyldiga.

2. Förslagets inriktning

Som DNV-förslagets titel antyder har det övergripande syftet med förslaget varit att sänka det totala skattetrycket. Det sägs redan i den inledande sammanfattningen av förslaget. Redan på denna punkt skiljer sig DNV-förslaget från det statliga. Huvudorsaken till att DNV-förslaget prioriterat detta mål framgår av förslagets kapitel 6, Effekterna för Sverige. Där visas på stora positiva effekter på den samhällsekonomiska utvecklingen i Sverige av ett sänkt skattetryck med ca 10 procent av BNP, från 57 procent till 47 procent. Denna prioritering är ett uttryck för uppfattningen, att sänkt skatt för alla inte är möjligt att nå utan tillväxt i ekonomin, utan att vi alla får en större kaka att dela.

Även efter den föreslagna sänkningen av skattetrycket kommer Sverige i ett internationellt perspektiv att vara ett utpräglat högskatteland.

Sänkt skattetryck har enligt DNV-förslaget även en annan, mer ideologisk färgad motivering. Varje människa bör ha större möjlighet än i dag att själv bestämma över sin inkomst och därmed över sin egen situation. Det ökar individens frihet, betonas i förslaget. Bakom dessa formuleringar kan man ana en förändrad de-

definition av välfärd i förhållande till den hittills gängse. Välfärd skulle inte bestå uteslutande i de generella förmåner som den offentliga sektorn tillhandahåller utan dessutom av den personliga tillfredsställelsen för var och en att mera än i dag kunna ordna sitt liv och sin tillvaro efter personliga önskemål och den egna unika situationen. Intressant nog överensstämmer detta synsätt ganska väl med de tankegångar som kommer till uttryck i varje fall i inledningskapitlet i den s k 90-talsrapporten, underlaget för diskussionerna om det socialdemokratiska partiets politik för resten av detta århundrade.

Inom de nu angivna ramarna överensstämmer DNV-förslaget inriktning i stora delar med de statliga förslagens. Sänkta marginalskatter och likformig beskattning, ett system som fungerar som det är tänkt, mindre utrymme för skatteplanering, ett fördelningspolitiskt tillfredsställande utfall, bättre internationell anpassning av skattesatserna är några huvudpunkter. Till detta kan läggas, som förut antytts, att DNV-förslaget lägger långt större vikt vid ett positivt samhällsekonomiskt utfall av en skattereform än vad de statliga utredningarna synes göra.

3. De olika skatteförändringarna

I fråga om *inkomstbeskattningen* innebär DNV-förslaget, att alla inkomster beskattas efter samma skatteskala. Det är en avvikelse från det statliga förslaget, vilket har en särskild skattesats för kapitalinkomster.

Alla delar av DNV-förslaget till inkomstbeskattning är till skillnad från det statliga förslaget inflationsskyddade genom att gränser och belopp har knutits till basbeloppet. På inkomster upp till sju basbelopp (195 300 kr i 1989 års penningvärde) utgår endast kommunalskatt. Inkomster över sju basbelopp beskattas, förutom med kommunalskatt, med en statlig skatt på 15 procent. Grundavdraget, som enligt DNV-förslaget får åtnjutas av alla, höjs till ett halvt basbelopp (14 000 kr år 1989) och schablonavdraget från inkomst av tjänst till 1/4 basbelopp (7 000 kr).

För att förhindra nolltaxering införs en *minimiskatt* som utgår i form av kommunalskatt.

Bortfallet av inkomstskatter till följd av DNV-förslaget beräknas till 70 miljarder kr.

De lagstadgade *arbetsgivaravgifterna* sänks till 25 procent. Alla avgifter som har ren karaktär av skatt tas alltså bort. Kvar blir sådana avgifter som har något om också indirekt samband med utgående förmåner, främst ATP-avgiften, sjukförsäkringsavgiften, delpensionsavgiften, arbetsskadeavgiften och lönegarantiavgiften. Avgiftsbortfallet genom detta förslag beräknas bli 72 miljarder kr.

Mervärdeskatten (momsen) föreslås bli anpassad till det senaste direktiv som gäller inom EG. Det innebär en vidgning av momsplikten samt differentierad moms med högsta skattesatser på 9 procent för livsmedel, läkemedel och böcker

och på 20 procent på övriga varor och tjänster. Skattebortfallet på grund av detta förslag beräknas till 16 miljarder kr. Samtidigt påpekas, att det inte är säkert att det gällande direktivet i EG blir verklighet. Ändrat direktiv bör föranleda motsvarande ändring i Sverige. Det beräknade skattebortfallet måste då justeras.

Bolagsskatten föreslås förändras efter samma linjer som det statliga förslaget följer. Nuvarande reserveringsmöjligheter avvecklas och ersätts med en resultatutjämningsfond (Skatteutjämningsreserv enligt det statliga förslaget), baserad på utgående eget kapital och/eller lönesumman. Skattesatsen är liksom i det statliga förslaget 30 procent. Härutöver föreslås i DNV-förslaget, att dubbelbeskattningen av aktieutdelningar slopas. Utdelningar skall beskattas endast hos mottagaren av utdelningen. Statens inkomstbortfall genom förändringen av bolagsbeskattningen beräknas bli 4 miljarder kr.

DNV-förslaget, men inte det statliga, innebär dessutom förändringar av förmögenhetsskatten, arvsskatten och gåvoskatten. *Förmögenhetsskattens* skattesats föreslås bli enhetlig och uppgå till en procent. Det skattefria beloppet höjs till 35 basbelopp, vilket år 1989 motsvarar knappt en miljon kr. Den nuvarande sambeskattningen av förmögenhet upphävs. Därmed skulle den sista resten av sambeskattningen försvinna.

För *arvs- och gåvoskatten* föreslås en enhetlig skattesats på 20 procent. Dessutom höjs de skattefria beloppen kraftigt. Arv blir skattefria upp till 40 basbelopp för bröstarvingar, 20 basbelopp för andra släktingar och 10 basbelopp för övriga. Det innebär att bröstarvinge kan arva upp till 1 116 000 kr i 1989 års penningvärde innan skatteplikt inträder. För gåvoskatt föreslås fribeloppet bli ett basbelopp (27 900 kr år 1989).

Skattebortfallet i fråga om förmögenhets-, arvs- och gåvoskatten har beräknats till 3 miljarder kr.

Slutligen slopas den särskilda *fastighetsskatten*, som i dag ger skatteintäkter på 6 miljarder kr. Samtidigt behålls schablonbeskattningen av bostadsfastigheter i DNV-förslaget. På denna punkt föreligger en skillnad mot det statliga förslaget, som slopar schablonbeskattningen och i stället höjer fastighetsskatten.

Det sammanlagda inkomstbortfallet för den offentliga sektorn till följd av DNV-förslaget skulle därmed bli 171 miljarder kr, varav 158 miljarder för staten och 13 miljarder för den kommunala sektorn.

4. Inkomstskatten

Inkomstlagen föreslås bli tre: *tjänst, kapital och företag*. *Inkomstslaget företag delas vid beräkning av minimiskatt in i förvärvskällorna rörelse, jordbruksfastighet och hyresfastighet*. För den vanliga skatteberäkningen saknar denna underin-

delning av inkomstslaget företag betydelse. Kvittnings mellan inkomstlagen är tillåten.

I stort sett behålls nuvarande regler för att bestämma skattebaserna för inkomstskatten. De kraftiga basbreddningarna som föreslås i det statliga förslaget har alltså ingen motsvarighet i DNV-förslaget.

På vissa punkter görs dock förändringar. Naturaförmåner, s k fringe benefits, föreslås vara skattefria upp till 20 procent av basbeloppet (5 580 kr år 1989). Förmåner till högre värde skall beskattas och beläggas med arbetsgivaravgifter. Traktamenten och reseersättningar enligt statliga normer blir skattefria och behöver inte deklarerars. I övrigt skall traktamenten och reseersättningar tas upp till beskattning.

Inga förändringar av nuvarande regler för bilförmån föreslås.

Alla avdrag under inkomst av tjänst avskaffas. Den nuvarande avdragsrätten anses kompenseras av det höjda schablonavdraget. Ett undantag görs dock. Den som kan styrka resekostnader för resa mellan bostad och arbetsplatsen överstigande schablonavdraget får göra avdrag även för denna överskjutande del.

Pensionärer beskattas enligt DNV-förslaget efter nuvarande regler men självfallet efter de nya skattesatserna. Det innebär bl a att även pensionärer får göra grundavdrag. Här skiljer sig DNV-förslaget avsevärt från den förändrade beskattning av pensionärer som den statliga utredningen föreslår. Någon beskattning hos försäkringsgivare av avkastningen på förvaltad pensionskapital är det alltså inte fråga om i DNV-förslaget.

Några förenklande ändringar föreslås emellertid i fråga om pensionärer. Avtrappning av extra avdrag mot förmögenhet slopas, liksom det extra avdraget för sjukdomskostnader. Sistnämnda förslag motiveras med att det inte är rimligt, att skattemyndigheterna skall bedöma vilka sjukdomskostnader som skall få dras av och att höga sjukdomskostnader bör kompenseras bidragsvägen. Även de komplicerade reglerna för extra avdrag på grund av existensminimum förelås bli avskaffade.

5. Real kapitalbeskattning

Förslaget till kapitalbeskattning skiljer sig avsevärt från det statliga förslaget. Bortsett från att inkomst av kapital som tidigare sagts beskattas enligt den vanliga skatteskalen och inte enligt en särskild skattesats som föreslås i det statliga förslaget, införs enligt DNV-förslaget en i huvudsak real beskattning av kapital.

Till inkomstslaget *kapital* hänförs i DNV-förslaget de nuvarande inkomstlagen kapital, inkomst av schablontaxerad fastighet och tillfällig förvärvsverksamhet. Realisationsvinster, ränteintäkter och skuldräntor realberäknas. Huvudregeln för beskattning av realisationsvinster vid försäljning av fastigheter, bostadsrätter, ak-

tier och annan lös egendom är att det faktiska inköpspriset jämte eventuella förbättringskostnader utgör ingångsvärdet. För fastighet som anskaffats år 1965 eller tidigare kan i stället summan av inköpspriset och förbättringskostnader före detta år schablonmässigt sättas till 150 procent av taxeringsvärdet år 1965. Ingångsvärdet erhålls sedan genom att inköpspriset respektive förbättringskostnaden multipliceras med index.

Detta är huvudregeln. Härutöver föreslås en alternativ schablonregel, som innebär att ingångsvärdet sätts till hälften av det faktiska försäljningspriset. I detta fall får givetvis ingen indexuppräknning ske. Reglerna gäller som sagt all egendom och reavinst beskattas till 100 procent och beskattningen är "evig". För lös egendom föreslås det viktiga undantaget, att reavinst på lös egendom av typen konst, frimärken och mynt blir helt skattebefriade, när egendomen har innehafts mer än tre år.

Dessutom föreslås att alla skall kunna sälja aktier och andra värdepapper till ett mindre sammanlagt belopp utan att behöva betala skatt. Detta fribelopp har satts till 0,3 basbelopp, 8 499 kr år 1989. Det motsvarar enligt schablonregeln en reavinst på 4 200 kr. Detta belopp föreslås alltid få avräknas vid bestämmandet av den skattepliktiga reavinsten.

Reaförluster föreslås bli avdragsgilla med den nominella förlusten.

Ränteinkomster och ränteutgifter skall deklarerars till halva sitt verkliga belopp. Denna regel är uttryck för en schabloniserad realbeskattning, baserad på 10 procents ränta och 5 procents inflation.

Avdrag för erlagda pensionspremier föreslås ske i inkomstslaget *kapital* och nuvarande avdragsregler behålls. Avdraget för förvaltningskostnader slopas.

Inkomstslaget *företag* omfattar enskild firma, handelsbolag, kommanditbolag, jordbruksfastighet och hyresfastighet. Normalt föreslås full kvittning kunna ske inom detta inkomstslag. Undantag görs vid beräkning av minimiskatt.

Syftet med minimiskatten anges vara att motverka att stora underskottsavdrag resulterar i nolltaxering. Detta syfte vill förslaget uppnå på följande sätt. Minimiskatten beräknas endast på positiva nettobelopp inom varje inkomstslag. Underskott lämnas helt åt sidan. Dessutom betraktas i just detta sammanhang inkomstslaget *företag* som tre förvärvskällor: rörelse, jordbruksfastighet och hyresfastighet. Endast positiva nettobelopp inom var och en av dessa tre delposter medräknas.

Från den på detta sätt beräknade inkomsten för minimiskatt får ett schablonavdrag göras, motsvarande grundavdraget och "normala" ränteavdrag. Schablonavdraget föreslås bli fyra basbelopp (111 600 kr år 1989). Skatten är en kommunal skatt och utgår alltså med gällande kommunalskattesats. Skatten utgår givetvis bara när minimiskatten blir högre än på vanligt sätt beräknad skatt. I DNV-förslaget sägs att 99 procent av de skattskyldiga inte behöver lära sig hur minimiskatten beräknas, eftersom de inte berörs av denna skatt.

Dagens avdrag för underhållsbidrag till icke hemmavarande barn och till förutvarande make avskattas enligt DNV-förslaget. Skattereduktionen för fackföreningsavgift upphör.

6. Bolagsskatten

I fråga om bolagsskatten överensstämmer DNV-förslaget i allt väsentligt med det statliga förslaget. Skattesatsen är i båda förslagen 30 procent, endast statlig skatt utgår och nuvarande reserveringsmöjligheter upphör. Skillnader finns egentligen bara beträffande DNV-förslagens resultatutjämningsfonder och det statliga förslagens skatteutjämningsreserver. Enligt båda förslagen är fonderna rörliga, d v s de återförs varje år till beskattning samtidigt som ny avsättning får göras.

Skillnaderna ligger i fondernas storlek, där DNV-förslaget kan sägas vara något mer generöst. Fonderna skall normalt begränsas på utgående eget kapital eller på lönesumman. I första hand medges avsättning med 30 procent på utgående eget kapital liksom i det statliga förslaget. Företaget med litet eget kapital får istället göra avsättning med 30 procent av lönesumman upp till 25 basbelopp samt 15 procent av lönesumman därutöver. Här är det statliga förslaget mindre förmånligt. Detsamma gäller avsättningsmöjligheterna för mindre företag. För sådana företag föreslås i DNV-förslaget att avsättning får göras både med 30 procent av utgående eget kapital och med angivna procentsater av lönesumman. I dessa fall begränsas dock fondens totala storlek till 15 basbelopp (418 500 kr i 1989 års penningvärde).

Särskilda reserveringsmöjligheter för mindre nystartade företag behandlas inte i DNV-förslaget liksom inte heller i det statliga förslaget. Frågan utreds som bekant av en särskild statlig utredning.

Som förut sagts blir aktieutdelningen enligt DNV-förslaget avdragsgill hos företaget. Motivet är att öka kapitalets rörlighet. Någon motsvarighet till detta förslag har den statliga utredningen inte lagt fram. Även DNV-förslaget innebär dock begränsning av avdragsrätten i mindre bolag, där ägarna deltar i verksamheten och har möjlighet att välja mellan att ta ut inkomst som arbetsinkomst eller som utdelning. Här blir bara utdelningsbelopp som motsvarar 15 procent av företagets aktiekapital avdragsgillt hos bolaget.

7. Automatiska och dynamiska effekter bidrar till finansieringen

DNV-förslaget är kalkylmässigt totalfinansierat. Men till skillnad mot det statliga förslaget finansieras DNV-förslaget inte till någon del inom ramen för skattesystemet. Det är naturligtvis en direkt följd av att DNV-förslaget utgår från ambitionen att sänka skattetrycket.

Bortemot två tredjedelar av finansieringsbehovet beräknas i DNV-förslaget täckas genom automatiska och dynamiska effekter av den föreslagna reformen.

De automatiska effekterna, som alltså inträder utan att några särskilda beslut behöver fattas, hänger samman främst med de föreslagna sänkningarna av arbetsgivaravgifter och moms. Sänkningen av arbetsgivaravgifterna leder till kraftiga reduceringar av statens och kommunernas kostnader för egen personal, ca en och en halv miljon anställda. Kostnadsminskningarna har beräknats till 21,5 miljarder kr i 1989 års penningvärde. Avgifts- och momssänkningen leder till lägre priser, vilket beräknas minska utgifterna för den omfattande offentliga upphandlingen och för utbetalning av förmåner som följer prisutvecklingen, bl a pensioner och socialbidrag, med sammanlagt 18,2 miljarder kr. Sänkningen av inkomstskatten leder till ökad konsumtion och därmed till en beräknad ökning av statens momsinkomster med 12,8 miljarder kr. Behovet av inkomstprövade bidrag till enskilda beräknas minska med 1,5 miljarder kr tack vare medborgarnas ökade behållna inkomst genom inkomstskattesänkningen.

De automatiska effekterna ger enligt dessa beräkningar ett bidrag på sammanlagt 54 miljarder kr till finansiering av DNV-förslaget.

Några nämnvärda automatiska effekter uppkommer inte med det statliga förslaget beroende på dess finansiering. Det har man inte heller räknat med i det förslaget.

Till dynamiska effekter hänförs i DNV-förslaget öknings av arbetsutbudet, produktiviteten och skatteunderlaget. Frågan i vad mån arbetsutbudet ökar genom sänkningar av den skattekillen är som bekant kontroversiell. Det kan vara nog att här notera, att flera vetenskapliga undersökningar har gjorts i denna fråga, bl a på begäran av den statliga inkomstskatteutredningen. De bedömer att en sänkning av skattekillen med en procent skulle öka arbetsutbudet i storleksordningen en till en och en halv procent. I det statliga förslaget har man räknat med en långsiktig ökning av arbetsutbudet med 0,5 procent för varje procent sänkning av skattekillen. I DNV-förslaget antas motsvarande ökning vara endast 0,34 procent. Eftersom DNV-förslaget sänker skattekillen med drygt 16 procentenheter, blir den långsiktiga totala ökningen av arbetsutbudet 5,5 procent större än annars. Det beräknas motsvara 38 miljarder kr i ökade inkomstskatter, arbetsgivaravgifter och moms.

Genom sänkningen av inkomstskatten, bolagsskatten och arbetsgivaravgifterna beräknar DNV-förslaget att arbetsproduktiviteten och sparandet ökar, kapitalkostnaderna sänks och investeringarna tar fart. Kapitalets rörlighet ökar. Som en följd antas produktiviteten inom näringslivet öka dramatiskt, med 0,6 procent per år. En effekt av denna ökning blir enligt förslaget, att prisstegringstakten dämpas för den tioåriga genomförandetiden med totalt 4 procent. Det beräknas minska de offentliga utgifterna för samma period med 12 miljarder kr.

Härtill kommer en beräknad ökning av skatteunderlaget på grund av bl a min-

skade reserveringar i företagen samt minskad skatteplanering, skatteflykt och skattefusk etc. Skatteeffekten av detta har beräknats till 4 miljarder kr.

De samlade dynamiska effekterna skulle enligt DNV-förslaget alltså ge positiva effekter på de offentliga budgeterna på sammanlagt 54 miljarder kr.

8. Hotas välfärden?

Övrig finansiering, 63 miljarder kr, föreslås ske genom minskade offentliga utgifter.

Det kan först anmärkas, att kommunerna efter de automatiska och dynamiska effekterna beräknas få ett överskott på 31 miljarder kr, medan staten får ett underskott på 94 miljarder. Denna snedhet föreslås bli utjämnad genom att statens bidrag till kommunerna justeras ned, vilket torde vara den enda möjliga utjämningsvägen. Dessutom förutsätts kommunerna medverka till finansieringen med ytterligare 14 miljarder. Totalt minskas därmed statsbidragen över en tioårsperiod med 45 miljarder kr, ungefär motsvarande nuvarande specialdestinerade bidrag. Kravet på kommunerna, inklusive vissa kostnadshöjningar som följer av statens åtgärder, motsvarar 0,75 procents årlig utgiftsnedskärning under tio år. Denna rationalisering bedöms i förslaget ligga väl inom ramen för den rationaliseringspotential som finns i kommunerna. Rationaliseringen förutses bli understödd av staten genom kraftigt minskad statlig styrning av kommunerna och därmed ökad frihet för kommunerna att välja vägar och verksamhetsformer för de kommunala uppgifterna.

Härefter återstår ca 49 miljarder för staten att finansiera inom sin egen verksamhet. Det föreslås ske genom rationalisering (8 miljarder), genom utförsäljning av statliga fastigheter, bolag och andra tillgångar och avbetalning på statsskulden med minskade ränteutbetalningar som effekt (netto 11 miljarder), ett antal "budgetavlyft", 33 miljarder, och några mindre poster (höjd skatt på spel och dobbel och krafttag mot skatteflykt, 4 miljarder).

Av budgetavlyften hänför sig 16,5 miljarder till avskaffade räntebidrag, som sänks också enligt det statliga förslaget. I övrigt utgör 2 miljarder avskaffade livsmedelssubventioner, 8,5 miljarder effekterna av upphävande av arbetsförmedlingsmonopolet, ersättande av nuvarande arbetslöshetsförsäkring med ett allmänt statligt grundskydd jämte privat, *enskilt eller kollektivt finansierad, tilläggsförsäkring* samt smärre andra förändringar av arbetsmarknadspolitiken. Industristödet sänks med 3 miljarder kr och stödet till allehanda organisationer med likaså 3 miljarder. Däremot sägs ingenting i förslaget om minskade resurser för t ex sjukvården, skolan, barn- eller äldreomsorgen.

9. Fördelningseffekter

Köpkraften beräknas i DNV-förslaget öka med 125 miljarder kr, därav 73 miljarder genom inkomstskattesänkningen, 47 miljarder på grund av prissänkningar och 5 miljarder på grund av löneförändringar. Av denna totala köpkraftsökning beräknas 81 procent tillfalla dem med inkomster upp till 200 000 kr.

DNV-förslaget innehåller en rad redovisningar av fördelningseffekterna både generellt på inkomstgrupper, uppdelade i villaboende och hyresboende, och individuellt med olika typexempel. Översiktligt kan sägas, att fördelningseffekterna på grund av skatteförändringarna inte blir mindre förmånliga än effekterna enligt ett statliga förslaget. De direkta skattesänkningseffekterna av DNV-förslaget ligger dock naturligtvis på en väsentligt högre nivå än enligt det statliga förslaget, eftersom DNV-förslaget finansieras utanför skattesystemet, medan det statliga förslaget i huvudsak omfördelar skatterna inom systemets ram. Det är i detta avseende som DNV-förslagets sänkning av skattetrycket kommer till synes.

Vid redovisningen av DNV-förslagets effekter har hänsyn tagits inte bara till de direkta skatteeffekterna utan även till löneeffekterna och "övriga" effekter. Löneeffekten är uttryck för att ett ändrat skattesystem, framför allt sänkningen av marginalskatterna, leder till en förändrad lönestruktur: låga löner kommer relativt sett att öka mer än höga löner, lönerelationerna brutto före skatt jämnas ut. Till övriga effekter hänförs på plussidan prissänkningar genom arbetsgivaravgifts- och momssänkning, den slopade fastighetsskatten och prissänkning tack vare den ökade produktiviteten. Till minussidan förs ökade boendekostnader, ökade livsmedelspriser och egna utgifter för arbetslöshetsförsäkringen. Övriga effekter representerar nettot av dessa poster. Nettot beräknas genomgående bli positivt enligt DNV-förslaget.

10. Samhällsekonomiska effekter

Den föreslagna DNV-reformen bedöms ge kraftigt positiva effekter på Sveriges ekonomi. Detta har ju angetts vara ett huvudsyfte med reformen och har varit ledande för utformningen av förslagets struktur.

Som förut sagts beräknas i DNV-förslaget sysselsättningen och produktiviteten öka, prisstegringarna dämpas, reallönerna stiga snabbare än annars och sparandet tillta. Som ett resultat beräknas BNP öka 1,2 procent per år snabbare än annars, vilket skulle motsvara 215 miljarder kr extra ökning av BNP under tioårsperioden.

Konkurrenskraften bedöms förbättras både för exportindustrin och för den importkonkurrerande industrin. Härigenom ökar exporten, medan den importökning som reformen ger upphov till dämpas. Importökningen anses rymmas inom

ramen för jämvikt i bytesbalansen, när reformen är fullt genomförd. En fullständig försörjningsbalans åren 1989—1998 presenteras i förslaget.

11. Tioårigt genomförande

DNV-reformen föreslås bli genomförd över en period av tio år. En plan för genomförandet år för år presenteras i förslaget. Planen redovisar bedömningarna av när och med vilken kraft olika effekter antas inträda, i vilken ordning och i vilken takt de skilda skatte- och utgiftsförändringarna bör genomföras samt effekterna år för år på bytesbalansen och på statsbudgeten.

Inkomstskattereformen genomförs i två steg de första två åren, liksom reformeringen av bolagsskatten. Arbetsgivaravgifterna sänks successivt åren 3 och 6—8, med tyngdpunkt på år 3. På finansieringssidan kan nämnas, att neddragningen av statsbidragen till kommunerna föreslås ske med 20 miljarder kr de första tre åren men därefter ganska jämnt över åren.

Sammanfattningsvis konstateras i förslaget, att staten kan klara sin del av reformen utan långsiktiga problem med vare sig statsbudgeten eller bytesbalansen och att kommunerna, som får ökad frihet från statlig detaljreglering, bör kunna förbättra sitt resursutnyttjande avsevärt mer än vad som är nödvändigt för att de skall klara sin del av reformens finansiering. ^{SN}

HARRY NORMAN
Skattejurist